

เล่มที่
1

หนังสือชุดหน้าที่พลเมือง

วัฒนธรรมไทย

ประกอบด้วย

- มารยาทไทย
- วัฒนธรรมไทย
- วัฒนธรรมไทยในภูมิภาคต่างๆ ของไทย
- ภูมิปัญญาไทย

แบบทดสอบ 100 ข้อ
พร้อมเฉลย

ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์พิสิทส์เซ็นเตอร์

หน้าที่พลเมือง : วัฒนธรรมไทย

เขียนโดย ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

ISBN (E-book) 2026-0702-0084-1

จำหน่ายอีบุ๊ก กรกฎาคม 2569

ราคา 65 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

เนื้อหา รูปเล่ม และภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้เป็นลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์
ห้ามคัดลอก ยกเว้นได้รับอนุญาต

บรรณาธิการ กวียา เนาวประทีป

ปก/รูปเล่ม ฝ่ายศิลปกรรม สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

จัดทำโดย

หจก. สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

เลขที่ 45 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ : 0-2433-7755-7 โทรสาร : 0-2433-7703

จัดจำหน่ายในรูปแบบสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์โดย

บริษัท เกรท มีเดีย เอเจนซี จำกัด

85 ซอยบรมราชชนนี 75 แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทร. 0-2433-7755-7, 086-330-6425

คำนำ

หนังสือชุด หน้าทีพลเมือง ว่าด้วยเรื่อง “วัฒนธรรมไทย” เล่มนี้ ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวง ศึกษาธิการ โดยแยกเนื้อหาออกจากสาระการเรียนรู้ หน้าทีพลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และมีพัฒนาการในเรื่อง ความเป็นไทย ความรักในชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนในองค์ พระมหากษัตริย์ รู้หน้าที่ของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

อนึ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนมีการเรียนการสอน วิชาหน้าทีพลเมืองเป็นวิชาเพิ่มเติม เพื่อให้แก่นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและ ในสังคม รู้จักปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาอันจะนำไปสู่การเข้าใจบทบาทและหน้าที่ ของตนเองในการเป็นพลเมืองที่ดีของท้องถิ่นและของประเทศชาติสืบต่อไป

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะให้ประโยชน์แก่นักเรียน และผู้สนใจใฝ่รู้ได้ตามสมควร

ด้วยความปรารถนาดี

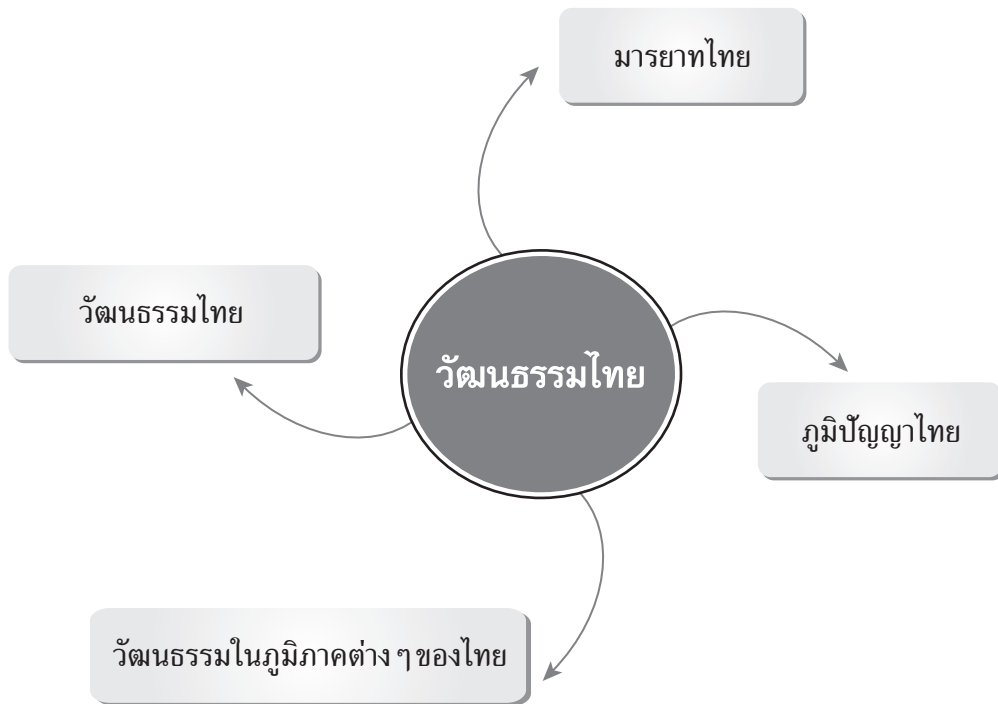
ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์

สารบัญ

เรื่องที่ 1	มารยาทไทย	5
เรื่องที่ 2	วัฒนธรรมไทย	23
เรื่องที่ 3	วัฒนธรรมไทยในภูมิภาคต่างๆ ของไทย	42
เรื่องที่ 4	ภูมิปัญญาไทย	60
	แบบทดสอบวัฒนธรรมไทย	77

หน้าที่พลเมือง : วัฒนธรรมไทย

▲ แผนผังสาระการเรียนรู้

▲ ผลการเรียนรู้

1. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย
2. เห็นประโยชน์ของการแต่งกายถูกต้องกาลเทศะ
3. แสดงออกถึงมารยาทไทยได้เหมาะสมถูกต้องกาลเทศะ
4. ผู้เรียนปฏิบัติตนได้ตามวัฒนธรรมไทย
5. วิเคราะห์ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ และปัจจัยที่ทำให้วัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ เจริญรุ่งเรืองได้
6. มีส่วนร่วมในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
7. ยกตัวอย่างภูมิปัญญาไทยที่ภาคภูมิใจและควรอนุรักษ์ไว้
8. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
9. เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย

มารยาทไทย หมายถึง การแสดงกิริยาจาสุภาพเรียบร้อย และประเพณีปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

มารยาทไทยเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของคนไทยที่คนไทยทุกคนควรปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม

1.1 มารยาทในการแสดงความเคารพและการทักทาย

การแสดงความเคารพเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของไทยที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา การแสดงความเคารพแบบไทยเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยที่แสดงถึงความอ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ เช่น เมื่อพบกันก็แสดงความเคารพพร้อมกับพูดคำว่า “สวัสดี” การแสดงความเคารพที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ได้แก่

1. การกราบ เป็นการแสดงความเคารพอีกอย่างหนึ่งของคนไทย นิยมทำกับผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือกราบพระสงฆ์ และพระพุทธรูป การกราบมี 2 แบบ คือ

1) การกราบผู้ใหญ่ นั่งพับเพียบประนมมือไว้ที่อก แล้วก้มตัวลงกับพื้นไม่แบ่มือ วางหน้าผากบนสันมือ การกราบผู้ใหญ่เรากราบเพียงครั้งเดียว

2) การกราบพระ ผู้ชายนั่งคุกเข่า ส่วนผู้หญิงนั่งพับเพียบประนมมือไว้ที่ทรงอก ยกมือขึ้นจรดหน้าผาก ก้มตัวลง วางมือทั้งสองข้างลงกับพื้น แบมือห่างกันพองาม ให้นำหน้าผากจรดพื้นระหว่างมือทั้งสอง การกราบพระเรากราบสามครั้ง

2. การไหว้ เป็นการแสดงความเคารพด้วยการประนมมือพร้อมกับก้มศีรษะลง และโน้มตัวลงเล็กน้อย การไหว้เป็นการทักทายเมื่อได้พบกัน แสดงถึงความเป็นมิตรกัน การไหว้ทำได้กับบุคคลทั่วไป เช่น ไหว้พ่อแม่ ไหว้ครู ไหว้บุคคลทั่วไป

ไหว้คนระดับเดียวกัน

ไหว้ผู้สูงอายุ

3. การคำนับ เป็นการแสดงความเคารพแบบสากลของผู้ชาย ส่วนผู้หญิงแสดงความเคารพโดยการถอนสายบัว

4. การคุกเข่า เป็นมารยาทในการแสดงความเคารพอีกอย่างหนึ่ง เราใช้เมื่อเวลาส่งของให้กับผู้ใหญ่ที่กำลังนั่งอยู่ หรือเวลาเรารับของจากผู้ใหญ่ที่กำลังนั่งอยู่

1.2 มารยาทในการแต่งกาย

การแต่งกายที่เหมาะสมกับสถานที่และโอกาสเป็นมารยาททางสังคมที่นักเรียนควรปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม การแต่งกายที่เหมาะสมจะทำให้ผู้พบเห็นเกิดความนิยมชื่นชม การแต่งกายที่เหมาะสมควรคำนึงถึงหลักดังนี้

1. การแต่งกายสะอาด ชุดที่สวมใส่ควรซักให้เรียบร้อย
2. การแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย ควรเป็นชุดที่ปกปิดร่างกาย โดยไม่เน้นรูปร่างมากเกินไป
3. การแต่งกายถูกต้องตามกาลเทศะ

การแต่งกายอย่างถูกต้องกาลเทศะ เช่น

การแต่งกายไปวัด

  - ควรใส่เสื้อผ้าสีขาวหรือสีอ่อน ๆ
  - ควรใส่ชุดที่สะดวกต่อการกราบไหว้

ข้อควรระวัง

- ไม่ควรใส่กระโปรงสั้นหรือกางเกงขาสั้น
- ไม่ควรสวมใส่เครื่องประดับมากเกินไป

การแต่งกายไปโรงเรียน

- แต่งเครื่องแบบนักเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน

ข้อควรระวัง

- ไม่ควรใส่กระโปรงหรือกางเกงที่สั้นหรือยาวเกินไป

การแต่งกายไปงานศพ

- ควรใส่เสื้อผ้าสีดำหรือสีขาว เป็นชุดสุภาพ

ข้อควรระวัง

- สำหรับผู้หญิงไม่ควรใส่กระโปรงสั้นหรือกางเกงขาสั้น

การแต่งกายไปเที่ยว

- ควรใส่ชุดให้เหมาะกับสถานที่ที่ไปเที่ยว

ข้อควรระวัง

- ควรเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมและเหมาะกับสถานที่ที่ไปเที่ยว

▲ 1.3 มารยาทในการเดิน

คนไทยควรมีมารยาทในการเดินโดยเดินให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งจะทำให้เกิดความปลอดภัย

การเดินผ่านผู้ใหญ่จะปฏิบัติแตกต่างกัน ดังนี้

1. การเดินผ่านขณะผู้ใหญ่ยืน ให้เดินผ่านโดยเว้นระยะห่างพอสมควร ปลอ่ยมือไว้ข้างลำตัว แล้วค้อมตัวเมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่

2. การเดินผ่านขณะใหญ่นั่งเก้าอี้ ให้เดินผ่านโดยเว้นระยะห่างพอสมควร ปลอ่ยมือไว้ข้างลำตัว แล้วค้อมตัวพร้อมกับย่อเข้าเมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่

3. การเดินผ่านขณะใหญ่นั่งกับพื้น ให้เดินผ่านโดยเว้นระยะห่างพอสมควร เมื่อใกล้ถึงผู้ใหญ่ให้เดินเข้า เมื่อผ่านไปแล้วยิงลุกเดินตามปกติ

4. การเดินภายในห้องประชุม ควรแสดงความเคารพประธานของที่ประชุม โดยการไหว้หรือคำนับเมื่อลุกจากที่นั่งและเมื่อเข้าสู่ที่ประชุม

1.4 มารยาทในการยืน

มารยาทในการยืน คือ ยืนในท่าทางที่สุภาพ ไม่ควรยืนเกะกะกีดขวางทางเดิน หรือก่อความรำคาญให้กับผู้อื่น

การยืนจะปฏิบัติแตกต่างกันในแต่ละโอกาส ดังนี้

การยืนต่อหน้าผู้ใหญ่ เมื่อยืนอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ ให้ประสานมือกันอยู่ต่ำกว่าระดับเอว ค้อมตัวลงเล็กน้อย ไม่ควรยืนชิดหรือห่างผู้ใหญ่จนเกินไป

การยืนเคารพธงชาติในที่สาธารณะ ให้ยืนตรงแสดงความเคารพโดยหันหน้าไปทางธงชาติ เมื่อเพลงจบให้ค้อมศีรษะคำนับ

การยืนเข้าแถวคอย ให้เข้าแถวอย่างเป็นระเบียบ และเรียงลำดับก่อนหลัง

1.5 มารยาทในการนั่ง

มารยาทในการนั่ง คือ นั่งในท่าทางที่สุภาพ นั่งอย่างสำรวม นั่งตัวตรง ทำให้ไม่ปวดหลัง มือประสานกันวางบนหน้าขา จึงถือเป็นการนั่งที่มีบุคลิกดี

1. การนั่งกับพื้น ควรนั่งพับเพียบโดยการนั่งราบกับพื้น พับขา วางมือประสานกันบนหน้าขา เก็บปลายเท้าให้อยู่ในลักษณะสำรวม

2. การนั่งเก้าอี้ ควรนั่งโดยสำรวม ตัวตรง มือทั้งสองประสานกันวางบนหน้าขา

1.6 มารยาทในการพูด

การพูดหรือการสนทนากับผู้อื่นควรใช้ถ้อยคำพูดที่สุภาพ ไพเราะ ไม่ควรพูดเสียงดัง และควรมีคำลงท้าย เช่น ครับ หรือค่ะ

ในชีวิตประจำวันเราใช้การพูดจาและการสนทนาในการติดต่อสื่อสารกัน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ให้คู่สนทนาได้รับรู้ เราต้องมีมารยาทที่เหมาะสมทั้งการเป็นผู้พูดที่ดีและการเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

การเป็นผู้พูดที่ดี ผู้พูดควรมีมารยาทในการพูด เช่น

- ใช้คำพูดที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน ไม่หยาบคาย
- พูดแต่ความจริง ไม่โกหก